

Man gik derefter til:

Tredie behandling af forslag til lov om bekæmpelse af flyvehavre.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 4024).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Udvalgets ordfører (Chr. Thomsen): Udvalget har siden anden behandling holdt et møde, og jeg kan derefter på hele udvalgets vegne anbefale lovforslaget til vedtagelse i den form, det fik ved anden behandling.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget
vedtoges enstemmigt med 131 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændringer i borgerlig straffelov (om løsladelse på prøve m. v.).

(Første behandling findes i tidenden sp. 2771, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 409).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Udenfor betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredie behandling sattes til forhandling under eet.

Udvalgets ordfører (Edel Saunte): Udvalget har holdt 4 møder og haft samråd med justitsministeren og har fået besvaret en række spørgsmål, dels om tilbagefald til kriminelle handlinger af folk, der tidligere er straffet, og som har været prøve-

løsladt, dels om hele straffehandlingen, specielt de moderne metoder, man har taget i brug i de senere år.

Udvalget har videre drøftet med justitsministeren bestemmelsen i lovforslagets § 3, og ministeren har herefter stillet et ændringsforslag, der er tiltrådt af udvalgets flertal. Med denne ændring er udvalgets flertal enigt om at anbefale lovforslaget til vedtagelse i det høje ting.

Videre har udvalget nøje drøftet den fremgangsmåde, der administrativt følges ved prøveløsladelse, og specielt har man beskæftiget sig med prøveløsladelse af farlige personer. Udvalget har især interesseret sig for spørgsmålet om de lokale myndigheders indfyldelse på prøveløsladelse af sådanne personer. Det er udvalgets opfattelse, at de lokale myndigheder i mange tilfælde kan give virkelig værdifulde oplysninger om disse personers mulighed for at skaffe sig arbejde, for at falde ind i samfundsstrukturen, og om, hvorvidt de også fremover vil betyde et faremoment i det lokale område. Justitsministeren har bekræftet, at man fra ministeriets side altid har været indstillet på at høre de lokale myndigheders råd i disse anliggender. Udvalget er glad over at have fået denne forsikring og føler sig overbevist om, at man for farlige personers vedkommende, særlig for personer, der har været straffet i sædelighedssager, også fremover fra ministeriets side vil følge en praksis, der giver råderum for lokale myndigheder og tager hensyn til de oplysninger, som de lokale myndigheder giver.

Gottschalk-Hansen: Udfra den betragtning, at den, der står ene, står stærkt, er min standpunkttagen til det foreliggende lovforslag af en sådan styrke, at jeg føler mig berettiget til at beklage den tilslutning, lovforslaget har fået i det nedsatte udvalg.

Det er min overbevisning, at den enighed, som betænkningen giver udtryk for, ikke modsvares af en tilsvarende tilslutning ude i befolkningen. Tværtimod hersker der i vide kredse en dybtgående — og efter min mening berettiget — bekymring over den udvikling, som synes at finde sted indenfor retsvæsenet i vort land. Respekten for autoritet og lovlig myndighed er synlig

[Gottschalck-Hansen.]

svækket. Det er kun få dage siden, vi så adskillige eklatante eksempler herpå. Lovløse elementer synes at have for gode kår og for store muligheder i vort samfund.

Nu kunne det se ud, som om det foreliggende lovforslag kun er af yderst beskeden rækkevidde, og at der derfor ikke er nogen som helst saglig grund til at demonstrere mod dets ophøjelse til lov. Det er imidlertid ikke tilfældet, da lovforslaget udtrykker en ganske bestemt tendens. Lige meget hvordan man vender og drejer dette forslag, om man end nok så meget understreger, at loven kun skal anvendes i særlige tilfælde, så er og bliver det dog en lempelse af de hidtil gældende regler for prøveløsladelse, så betyder det et skridt på vejen henimod en mildere, mere lempelig retspraksis, en tendens, som jeg for min part kun kan føle mig højest utryg overfor.

Den højtærede justitsminister sagde under lovforslagets første behandling og gentog det under et samråd med udvalget, at det er frygteligt for et menneske at blive spærret inde. Det er utvivlsomt rigtigt; men det skal det vel egentlig også være. Jeg har aldrig forestillet mig, at det skulle være noget, man i og for sig attråede eller blot kunne bagatellisere som noget lige-gyldigt eller betydningsløst, som noget, man ikke regnede med. Hvis ikke lovovertræderen frygter straffen, er denne ganske værdiløs og uden mening.

Selvom det under udvalgsarbejdet er blevet oplyst, at en straffefange koster staten godt 30 kr. om dagen, ja, nogle, nemlig de psykopatforvarede i Horsens, som jo ikke kan komme ind under denne lov, helt op til 40 kr. om dagen, og der således ville kunne opnås en besparelse ved en afkortning af straffetiden — et argument, der dog ikke, det må jeg erkende, er blevet ført frem fra nogen side, da såvel justitsministeren som samtlige medlemmer af udvalget selvfølgelig har ladet sig diktere af ideelle synspunkter — finder jeg ingen grund til at ændre mit standpunkt.

Såfremt lovforslaget ophøjes til lov — hvad alt jo desværre tyder på at det vil blive — vil det betyde, at tilsynet vil blive stillet overfor nye og store opgaver, som selvsagt må medføre en betydelig udvidelse af de nuværende tilsynsmyndigheder.

En anden grund til min betænkelighed ved det foreliggende lovforslag er den tilfældighed, der meget let vil komme til at herske ved afgørelsen af, hvem der skal prøveløslades, og hvem der skal forblive interneret. Det vil — i det mindste for fangerne, som færdes og arbejder sammen — meget let komme til at virke som noget rent vilkårligt. Den lovovertræder, som har evne til at forstille sig, indynde sig hos de lokale fængselsmyndigheder, men som måske er af meget ringere kvalitet end den, som ikke kan spille komedie, vil selvsagt have de største muligheder for hurtigt at slippe ud. Dette kan måske også siges at være tilfældet nu, men det bliver meget mere grelt, jo tidligere en fange har chance for at blive prøveløsladt. Der kommer blandt fangerne til at herske en uvished, som vil virke i allerhøjeste grad uheldig.

Højesteretsagfører C. B. Henriques siger i den bog, som landsretssagfører, dr. jur. Axel H. Pedersen har skrevet, „C. B. Henriques, en rettens tjener“ — jeg beder om tilladelse til et kort citat —:

„Når en mand dømmes til 8 måneders fængsel eller 5 års fængsel, så ved han, at han skal kun være der i så og så lang tid, når han opfører sig ordentligt. Han ser livet foran sig og de muligheder, der er, og han holder ud. Den, der bliver dømt til forvaring eller til arbejds- eller til ungdomsfængsel på ubestemt tid, han lider, lider fra dag til dag kun af een tanke: hvornår kommer jeg ud?“

Man kan, synes jeg, med nogen ret anvende dette citat på det her omhandlede område, selvom der i citatet er tale om sikkerhedsforvarede, for man øger uvisheden hos fangerne, når man giver større mulighed for at prøveløslade dem efter den halvt udståede straf.

Endelig vil jeg gerne understrege — og det tror jeg den højtærede justitsminister vil give mig ret i — at selvom jeg er lægmand på dette område, er det ingenlunde sådan, at jeg rider alene i denne sag; det skulle være meget mærkeligt, om der ikke skulle være medlemmer af det høje ting, der deler min opfattelse. Jeg har fået adskillige tilkendegivelser fra fremragende jurister, dommere, advokater og fængsels-embedsmænd, som fuldt og helt bakker op bag de synspunkter, jeg har givet udtryk

[Gottschalck-Hansen.]

for, og er enige i mit standpunkt vedrørende disse ting.

Med hensyn til det stillede ændringsforslag er det selvfølgelig uden interesse for mig, hvorfor jeg agter hverken at stemme for eller imod det, men derimod at undlade at stemme. Jeg vil selvfølgelig ikke prøve på at modsætte mig lovforslagets overgang til tredje behandling, men jeg agter — og jeg anbefaler meget ærede medlemmer af det høje ting at gøre det samme — at stemme imod lovforslaget, når det skal endeligt vedtages ved tredje behandling.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Jeg takker udvalget for indstillingen om lovforslagets gennemførelse. Det stillede ændringsforslag kan jeg anbefale, og jeg erkender uden videre, at bestemmelsen nok er lettere læselig nu end i den formulering, justitsministeriet i det oprindelige lovforslag havde givet den.

Den ærede ordfører for udvalget pegede på den bemærkning, udvalget har gjort i betænkningen om de udtalelser, der skal indhentes, forinden prøveløsladelse af farlige personer besluttes. Vi har bestandig i justitsministeriet ved behandlingen af disse sager indhentet sådanne udtalelser. Jeg gør opmærksom på, at udvalgets medlemmer jo er bekendt med, at det, hvor det drejer sig om sikkerhedsforvaring, er fængselsnævnet, der træffer beslutningen, og jeg vil naturligvis gøre fængselsnævnet bekendt med den udtalelse, udvalget i sin betænkning har fremsat.

Til det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen kunne det være fristende at gøre en række bemærkninger. Men det ærede medlem gentog jo i virkeligheden blot det, som det ærede medlem fremførte ved første behandling, og der er vel ikke nogen mulighed for, at han og jeg kan mødes i bedømmelsen af denne sag.

Jeg vil dog gerne i anledning af det ærede medlems udtalelse om, at forslaget betyder en voldsom udvidelse af systemet og hermed af tilsynet, gøre opmærksom på, at bestemmelsen i § 1 er snævert formuleret. Forholdet er jo ikke det, at prøveløsladelses-spørgsmålet skal rejses. Den i øjeblikket gældende bestemmelse gælder stadigvæk,

således at anstalten skal rejse spørgsmålet om prøveløsladelse, når to trediedele af straffetiden, dog mindst 9 måneder, er udstået; bestemmelsen i dette lovforslag åbner mulighed for, at spørgsmålet under særlige forhold kan rejses, men det er ikke en pligt for fængselsmyndighederne at gøre det.

Jeg forstod på det ærede medlem, at han ligesom ville argumentere for i videre omfang at gå over til et straffesystem med ubestemt straffetid. Det vil jeg advare meget imod. Jeg tror, man måtte underkaste forholdene en meget indgående undersøgelse og drøftelse, før man gik til en udvidelse på dette område.

Jeg hæftede mig iøvrigt ved, at det ærede medlem talte med betænkelighed om udviklingen indenfor retsvæsenet. Jeg synes ikke, det ærede medlem har leveret nogen som helst begrundelse for, at han skulle være berettiget til at gøre det, og det forekommer mig overordentlig betænkeligt, at sådanne udtalelser fremsættes, uden at de belægges med nogen dokumentation. De allersneste dages begivenheder kan det ærede medlem jo ikke tage som udtryk for, hvordan de normale tilstande er her i landet.

Udvalgets ordfører (Edel Saunte): I anledning af det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansens bemærkninger vil jeg gøre opmærksom på, at det ikke er rigtigt, når det blev antydnet, at antallet af fanger, der bliver prøveløsladt, er stigende. Vi har fået udleveret en statistik angående dette forhold, og det viser sig, at f. eks. i 1951 blev der løsladt 83 pct. af dem, der kunne prøveløslades, i 1955 kun 71 pct. Man må dog utvivlsomt sammenlægge tallet med tallet for løsladte efter benådning i den samme periode. Dette tal viser den samme tendens: i 1951 var det 16,6 pct., og i 1954, som er det sidste år, vi har en opgørelse over, var det 9,3 pct. Der er altså ikke tale om en stigning i det procentvise antal af personer, der løslades, inden hele straffen er udstået.

Det undrer mig egentlig, at det ærede medlem, som har deltaget i de forhandlinger, vi har haft i udvalget, synes at være ganske blind for, at det væsentlige ved prøveløsladelser er, at den person, der prøveløslades,

[Edel Saunte.]

kommer ud i livet — med alle dets fristelser og alle dets muligheder for nye overtrædelser — med den specielle trusel, at han kan genindsættes til afsoning af resten af straffen; det er efter alle sagkyndiges mening den bedste mulighed for at sætte en person i gang, uden at der er altfor stor fare for, at han påny kommer ind på overtrædelser af straffeloven.

Jeg er meget ked af, at det ærede medlem synes at gå ud fra, at fængselsmyndighederne ikke er enige med hensyn til dette lovforslag. Jeg tror, at det ellers er det samlede udvalgs opfattelse, at i alt fald alle de ansætte folk indenfor fængselsvæsenet mener, at dette lovforslag er en fortræffelig løsning, for man går gennem den her foreslåede ordning bort fra de mere vilkårlige benådnings- og tilgivelsesordninger over til prøveløsladelserne, hvor netop de fængselsmyndigheder, der i det daglige følger fangen, kan udtale sig om fangens forhold. Jeg er også meget ked af, at det ærede medlem synes at have den opfattelse, at vore fængselsmyndigheder ikke er i stand til at skelne mellem spyt-slikkeri og ærlig overbevisning og anger. Jeg tror, de er i stand dertil.

Vagn Bro: Jeg vil ikke undlade at sige, at jeg nærer visse betænkeligheder, men at jeg alligevel vil kunne tiltræde det stillede ændringsforslag og senere stemme for lovforslaget som helhed.

Jeg skal iøvrigt blot gøre en enkelt bemærkning til udvalgets ordfører, som sagde, at det, der skete, var jo, at de prøveløsladte kom ud i livet og havde sværdet hængende over sig. Vi er fuldkommen enige om dette, men når jeg er gået med til dette forslag, er det udfra den betragtning, at man også i udvalget har haft opmærksomheden henvendt på, at man skal være overmåde forsigtig med for tidligt at sende fangerne ud i livet. Og det har fået sit udtryk derigennem, at udvalgsflertallet i betænkningen bemærker, at i sådanne sager må det være en nødvendighed, at der indhentes udtalelser såvel fra anklagemyndigheden som fra de lokale myndigheder. Jeg kender i hvert fald eet eksempel på, at en mand — og man synes ikke rigtig at ville lægge vægt på, hvad det ærede medlem hr.

Gottschalck-Hansen bemærkede om det, vi kan kalde forstillelse — i virkeligheden havde været i stand til at lulle en hel fængselsafdeling i søvn med et ganske bestemt formål. Imidlertid, når de stedlige myndigheder, som jo kender de pågældende ikke alene fra papirerne, men netop fra deres tidligere liv, får lejlighed til at udtale sig, så er jeg tilfredsstillet og kan for mit vedkommende anbefale lovforslaget.

Gottschalck-Hansen: Den højtærede justitsminister har utvivlsomt ret: vi kan sikkert ikke finde hinanden på dette område. Vi har hver sin opfattelse, men jeg håber, at man kan have gensidig respekt for hinandens synspunkter. Den højtærede justitsminister må imidlertid have mig undskyldt, de betænkeligheder, jeg nærer, dem forbeholder jeg mig ret til at nære, bl. a. med hensyn til det foreliggende forslag. Det er udtryk for en tendens, som er mig imod. Det har jeg klart og tydeligt givet udtryk for, og jeg har motiveret mit standpunkt. Jeg har tidligere haft lejlighed til i anden anledning at pege på lovløsheden her i landet, og dette gentager jeg og bliver ved dermed, så længe jeg finder, der er grund dertil, enten den højtærede justitsminister synes om det eller ej.

Jeg vil gerne sige til det ærede medlem fru Edel Saunte, at såvidt jeg erindrer, oplyste ministeren under udvalgsarbejdet, at der også indenfor fængselsmyndighederne herskede forskellige opfattelser; jeg mener, at ministeren nævnte et par eksempler. Jeg synes ikke, det vil være rigtigt fra dette sted ligefrem at udlevere navne, men jeg peger på, at det altså fra højeste sted er tilkendegivet, at der hersker divergerende opfattelser, og jeg er også selv vidende om, at sådanne eksisterer.

Hvad angår fængselsmyndighedernes evne til at skønne over, om fangernes opførsel er udtryk for noget ærligt og redeligt, eller den er komediespil, så er det nu engang i fængsler som i skoler, og hvor som helst mennesker er sammen, at det er mennesker, der skal dømmes og vurdere, og der er mennesker med forskellige evner i henseende til at forstille sig. Man kan ikke forlange den fuldkomne objektivitet, som ville være ønskværdig i sådanne tilfælde. Jeg synes, det

[Gottschalck-Hansen.]

er uhyre forståeligt, at tilfældigheder kommer til at råde, og jeg tror, fangerne vil være meget bekymrede i den anledning.

Jeg må fastholde, at jeg ikke kan medvirke til dette lovforslags gennemførelse.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Naturligvis har det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen ret til at have den opfattelse, han vil, med hensyn til dette lovforslag og andre fænomener, men når jeg nu mener, at opfattelsen er forkert, må jeg også forbeholde mig at bedømme den ud fra mine egne synspunkter. Respekt eller ikke respekt — det holder jeg for mig selv for ikke at støde det ærede medlem.

Det ærede medlem brugte den almindelige vending, at han tidligere havde peget på lovløsheden her i landet. Det høje ting ved, hvad det ærede medlem tænker på. Det ærede medlem kan ikke glemme den indsats, han gjorde for bekæmpelsen af bøllevæsenet. Derom vil jeg gerne sige, at der jo er sket en meget lykkelig udvikling indenfor dette område. Jeg har tidligere haft lejlighed til at nævne det her, men vil gerne gentage, at der i slutningen af 1953 i København næsten dagligt skete overfald på sagesløse personer på åben gade, men at antallet af disse forbrydelser er faldet meget, meget stærkt, og jeg kan nævne overfor det ærede medlem, at i de tre første måneder af året 1956 har antallet af disse alvorlige forbrydelser været henholdsvis 3, 1 og 3. Jeg kan vanskeligt forklare mig, hvad grunden er til, at antallet af disse alvorlige forbrydelser er faldet så stærkt. Jeg må måske minde om, at det spørgsmål, som det ærede medlem for 2½ år siden stillede, var et spørgsmål om skærpelse af straffeloven. Der er ingen skærpelse af straffeloven sket i mellemtiden; alligevel er antallet af disse forbrydelser faldet ganske betydeligt. Hvilken indflydelse herpå en mere effektiv og en hurtigere retsforfølgning har haft, ved jeg ikke. Vi står her overfor det, man kan kalde affektforbrydelser, hvor det er vanskeligt at finde motiverne for et så voldsomt fald i forbrydernes antal.

Det ærede medlem har ikke ret, når han taler om en tendens i almindelighed til en mildere retspraksis. De tal, som udvalgets ordfører, det ærede medlem fru Edel Saunte,

nævnte for antallet af prøveløsladelser og benådninger, viser, at det modsatte er tilfældet. Vi har i virkeligheden alvorligt skærpet vor benådningspraksis på en række områder; det gælder ikke alene voldssager, men også en række andre sager.

Endelig skal jeg om spørgsmålet om indyndelse hos de lokale fængselsmyndigheder blot bemærke, at jeg tror ikke på, at den, der gennem måneder, endsige år lever i et fængsel, er i stand til helt at skjule, hvad han indeholder, overfor de myndigheder, der daglig omgås ham. Jeg tror ikke, det ærede medlems skræmmebillede er rigtigt; jeg mener, at de pågældende ikke kan snyde fængselsvæsenets erfarne folk.

(Kort bemærkning).

Gottschalck-Hansen: Jeg skal love, at min bemærkning skal blive meget kort, men jeg er nødt til at korrigere den højtærede justitsminister, når han hævder, at jeg her i tinget har rejst et spørgsmål om at få straffene skærpet. Mit spørgsmål til justitsministeren den 21. oktober 1953 havde følgende ordlyd (folketingstidende 1953—54, spalte 212):

„Hvad agter justitsministeren at foretage sig for at bekæmpe eller modvirke det stigende antal bøllevæsen?“

At vi under debatten kom til at tale både om mere politi og om strengere straffe, og at ministeren gav udtryk for den tanke, at straffen var mindre betydningsfuld, og at man ikke skulle skærpe den, er fuldstændig rigtigt. Men da der herefter ikke skete tilstrækkeligt, og da både det ærede medlem hr. Rager, det ærede medlem hr. Vagn Bro og jeg tog sagen op under den følgende finanslovdebate og vi dør drøftede sagen igennem, svarede justitsministeren i sine bemærkninger den 16. december 1953 således (folketingstidende 1953—54, spalte 2088):

„Jeg vil gerne gentage, hvad jeg tidligere har sagt som svar på et spørgsmål her i tinget, at jeg ingen tro har til, at en skærpelse af de gældende straffebestemmelser fører til det mål, man har sat sig.“

Det er rigtigt, det sagde justitsministeren, men så føjede han til:

„Samtidig vil jeg gerne notere, at det er ganske øjensynligt, at der ved dom-

[Gottschalck-Hansen.]

stolene nu er en strengere kurs i disse sager, og det hilser jeg med tilfredshed.“

Det gør jeg også, højtærede justitsminister.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Det, der skete, da antallet af disse forbrydelser steg så stærkt, som de gjorde i efteråret 1953, var, at politiet tog spørgsmålet om en mere effektiv patrouillering op. Denne mere effektive patrouillering var gennemført, før det ærede medlem stillede sit spørgsmål.

Det er rigtigt, at domstolene skærpede strafudmålingen, og det er også rigtigt, at anklagemyndigheden, hvor man fandt, at straffene var for milde, drog omsorg for, at dommene appelleredes. Men det, der var kærnepunktet i det ærede medlems henvendelse — hvad hele hans motivering for spørgsmålet viser — var, at han ønskede en skærpelse af straffeloven. Han kom senere ind på, at det ikke skulle være en skærpelse af maksimumsstraffen, men af minimumsstraffen. En sådan ændring opnåede han ikke; udviklingen blev heldig alligevel.

Hermed sluttede forhandlingen.

§§ 1 og 2, ændringsforslaget, § 3, således ændret, og §§ 4—6 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 18. april, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om sygehusvæsenet.

2) *Eventuelt: første behandling af:*

Forslag til lov om indseende med priser..

3) *Eventuelt: første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger.

4) *Eventuelt: første behandling af:*

Forslag til lov om særlig udbytteskat for skatteåret 1956—57 af aktieselskaber m. v.

Mødet hævet kl. 14⁴⁵.

92. møde.

Onsdag den 18. april kl. 13.

Formanden: Medlem af folketinget Tholstrup har meddelt mig, at han ønsker her i tinget mundtligt at fremsætte:

Forslag til lov om ophævelse af omsætningsafgiften af tekstilvarer.

Fra forskellige organisationer m. v. er modtaget henvendelser, hvori der bl. a. protesteres mod mæglingsforslagets ophøjelse til lov og opfordres til gennemførelse af lovforslag om pris- og avancementstop. Disse henvendelser vil blive fremlagt til eftersyn for tingets medlemmer i læseværelset.

Udenfor dagsordenen giver jeg ordet til det ærede medlem hr. Tholstrup, for at han kan fremsætte det nu anmeldte lovforslag.

Forslagsstilleren (Tholstrup): Jeg har her ved den ære at fremsætte *forslag til lov om ophævelse af omsætningsafgiften af tekstilvarer med øjeblikkelig virkning.*